

Samen op zoek
naar jongeren

Het Spaanse
Wonder van Empel

Hoe verzamel je
het Brabantse
worstenbroodje?

▲ Een van de Spaanse militaire geschenken voor Empel, die deel gaan uitmaken van een informatiecentrum over Het Wonder van Empel (foto Piet van Asseldonk)

Inhoud

Samen op zoek naar jongeren	4
Nieuwe heemkamer voor Berchs Heem	6
Hoe verzamel je het Brabantse worstenbroodje?	8
Tien jaar heemschuur De Stee	13
Het Spaanse Wonder van Empel	14
In memoriam: Piet Schriek	19
Inzending scriptieprijs Brabantse geschiedenis	20
Erfgoedprijs voor HomeComputerMuseum	22
Toekomst voor Brabantse kapellen en pelgrimsoorden	24
Wonen in klanken	27
Bergeijk 550 jaar stad zonder muren	28
Verraad en redding in Hilvarenbeek	30
Boekenfonds Brabants Heem	31
Zes zilveren spelden voor Steenberg	32
Zilveren speld voor Heinz Aarts uit Gilze	33
Agenda en Jubilea	34
Colofon	35

Van vrijwilligers, voor vrijwilligers

Geachte lezer,

Bij erfgoed denk je al gauw aan wat ooit geweest is. En dan vooral aan materieel erfgoed als gebouwen en voorwerpen. De moeite waard om bijeen te brengen en te bewaren. Het geeft aan hoe mensen in vroeger tijd woonden en leefden. Mede op initiatief van Brabants Heem is het werkveld van heemkundekringen en erfgoedverenigingen veel uitgebreider geworden. Immaterieel erfgoed krijgt veel aandacht. De tradities en gebruiken vastleggen en vooral doorgeven is het uitgangspunt. Je kunt denken aan bekende zaken als de molenaar, het bloemencorso of paardenrennen. Ook aan het Brabantse worstenbroodje? Hoort dat in een museum of een collectie thuis? Jazeker. Hoe je het gebruik van het worstenbroodje kunt verzamelen legt Ineke Strouken in deze uitgave van De Koerier uit.

Heemkundekringen/erfgoedverenigingen raken steeds meer betrokken bij samenwerkingsprojecten op gebied van erfgoed. De zandpaden van de Brabantse Hoeders zijn een mooi voorbeeld, evenals de kapellen en pelgrimsoorden in onze provincie. In deze uitgave leest u er meer over.

Hebben heemkundekringen/erfgoedverenigingen toekomst? Dat zal iedereen - soms volmondig, soms wat aarzelend - met 'ja' beantwoorden. In die toekomst zijn de jongeren van nu heel hard nodig. Hoe je die kunt bereiken, daarvoor wil Brabants Heem zich in gaan zetten. Met hulp van allen die daar al aan werken en allen die zoeken naar wegen om die jongeren binnen te halen. Kees van Kempen doet in deze uitgave een oproep. Veel leesplezier!

Zeeland, december 2019

Tjeu van Ras

tjeuvanras@brabantsheem.nl

De volgende uitgave komt uit in maart 2020.

Kopij dient uiterlijk maandag 24 februari 2020 binnen te zijn.

Samen op zoek naar jongeren

▲ (Archief foto
Heemkundekring Carel
de Roy Alphen en Riel)

door Kees van Kempen

Het thema "Jongeren" is in het visiedocument van Brabants Heem benoemd als een van de vijf kerntaken in de periode 2020-2025. Het wordt het onderwerp voor de bijeenkomst van de Raad van Aangeslotenen in mei 2020. Samenwerking met alle aangesloten heemkundekringen en erfgoedverenigingen is van belang. Hebben heemkundekringen jongeren ook iets te bieden?

De kerntaak is in het document als volgt omschreven: Jongeren bereiken is een belangrijk aandachtspunt voor de heemkundekringen. Veel heemkundekringen vinden dat ze daarin tekortschieten. Hoe bereik je jongeren? Hoe kun je jongeren bereiken via het onderwijs? Leraren worden bedolven onder lesbrieven en verzoeken van organisaties. Bij sommige heemkundekringen zie je gepensioneerde leerkrachten een rol spelen. Bij immaterieel erfgoedgemeenschappen is daar veel ervaring mee. Erfgoed Jong helpt organisaties met het bereiken van jongeren. Hebben heemkundekringen jongeren iets te bieden? Belangrijk lijkt tenminste de jongeren hun eigen erfgoed te gunnen, hun eigen verleden, hun eigen keuzes, hun eigen uitingsvormen.

Hebben
heemkundekringen
jongeren iets te
bieden?

Ambitie

Brabants Heem heeft de ambitie om goede voorbeelden, of voorbeelden waar heemkundekringen van kunnen leren, in de schijnwerpers te zetten, bijvoorbeeld op een workshop gekoppeld aan de Raad van Aangeslotenen. Jongeren bereiken via onderwijs lijkt een vanzelfsprekende prioriteit. We hebben het niet over de basisschool. De meeste heemkundekringen hebben wel contact met de basisscholen, hebben activiteiten zoals wandel- en fietstochten, de adoptie van oorlogsmonumenten of een bezoek aan het lokale museum. Het gaat nu wel over middelbare scholieren, studenten, jongeren van 14 tot 24 jaar.

Ervaringen

Het bestuur van Brabants Heem wil op 14 mei 2020 een Raad van Aangeslotenen organiseren rondom het thema "Jongeren". Voor dat doel zijn we op zoek naar goede voorbeelden bij heemkundekringen.

- Zijn er heemkundekringen met activiteiten of programma's voor de doelgroep 14 tot 24 jaar?
- Zijn er heemkundekringen die jongeren van 14 tot 24 als lid hebben ingeschreven en hoe zijn die jongeren dan bereikt?
- Wat bieden heemkundekringen hun leden in de leeftijd van 14 tot 24 jaar?
- In de visie staat een uitdagende zinsnede: "Gun jongeren hun eigen erfgoed". Misschien zijn er bestuurders of medewerkers van heemkundekringen die er wel iets voor voelen om op dit thema te helpen bij de voorbereidingen voor de Raad van Aangeslotenen op 14 mei 2020.

*Hebt u goede ervaringen met de doelgroep jongeren of wilt u helpen bij de voorbereidingen voor de Raad van Aangeslotenen van 14 mei 2020?
Neem contact op met keesvankempen@brabantsheem.nl*

Nieuwe heemkamer voor Berchs Heem

Heemkundekring Berchs Heem uit Berghem heeft de afgelopen jaren een aantal verhuizingen achter de rug. Sinds september is de vereniging voorlopig gehuisvest in een voormalige sportkantine aan de Osseweg in Berghem.

De onthulling van het logo van Berchs Heem was de officiële openingshandeling op 14 september. Een feestelijk moment met aansluitend een grote erfgoedtentoonstelling, die door circa 275 mensen werd bezocht. Vooral de getoonde films van Berghem 1953 en Berghem 1963 hadden veel belangstelling, zo ook de tentoongestelde zilveren wapenschilden van de Berghemse Gilden anno 17e en 18e eeuw.

➤ Een deel van de tentoonstelling
(foto Berchs Heem)

➤ De onthulling van het logo van Berchs Heem (foto Berchs Heem)

Veel belangstelling was er voor de films van Berghem 1953 en Berghem 1963

Berchs Heem was jarenlang gevestigd in het voormalige gemeentehuis van Berghem, maar moest daar door de verkoop van het pand vertrekken. De vereniging vond onderdak in het oude klooster, maar ook dat ging in de verkoop en Berchs Heem dreigde helemaal zonder eigen ruimte te komen. Die werd uiteindelijk gevonden in de oude sportkantine van de plaatselijke voetbalclub, die op de nominatie stond om gesloopt te worden. ■

De volgende Koerier

De volgende Koerier van Brabants Heem verschijnt in maart 2020.

Hebt u kopij voor dat nummer of onderwerpen voor de agenda, stuur die dan vóór maandag 24 februari 2020 naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Foto's en illustraties graag minimaal 1,5 MB groot in JPEG-formaat, los en dus niet in een tekstbestand geplaatst.

Indien van toepassing plaatsen we de teksten ook op de website van Brabants Heem, www.brabantsheem.nl en op Facebook: www.facebook.com/brabantsheem

Hoe verzamel je het Brabantse worstenbroodje?

door Ineke Strouken

Erfgoed is meer dan alleen gebouwen, museumvoorwerpen en archiefstukken. Ook het immaterieel erfgoed - de tradities en rituelen die van generatie op generatie worden doorgegeven - behoren tot ons erfgoed sinds Nederland in 2012 het UNESCO Verdrag ter bescherming van het Immaterieel Erfgoed heeft ondertekend. Nu is het nog de vraag: hoe geef je dit immaterieel erfgoed een plek in musea? Hoe verzamel je bijvoorbeeld het gebruik van het Brabantse worstenbroodje?

Veel heemkundekringen verzamelen voorwerpen die met het dagelijks leven van vroeger te maken hebben. Soms hebben ze een eigen museum, soms werken ze nauw samen met een museum. Deze voorwerpen zijn belangrijk, omdat ze inzicht geven in het leven in een bepaalde periode. Op het moment dat spullen in een museum belanden, worden ze niet meer gebruikt. Ze zijn dan museumobject geworden.

Immaterieel erfgoed gaat over erfgoed dat vandaag de dag nog beoefend wordt. Het gaat om levend erfgoed. Dus om mensen die een bepaalde traditie in praktijk brengen. Hoe kun je dat levende erfgoed een plek geven in je museum en waarom zou je dat willen? Hierover ging het congres 'Immaterieel erfgoed verzamelen' dat de Vlaamse Werkplaats Immaterieel Erfgoed met het Nederlandse Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed (waar ik lang directeur van was) op 11 oktober 2019 organiseerde. Conclusie: Met immaterieel erfgoed kun je je museum relevanter maken.

Immaterieel erfgoed gaat over erfgoed dat vandaag de dag nog beoefend wordt

🏠 *Brabantse worstenbroodjes van Bakker Allard Drunen*

Misverstand

Toen Nederland net het UNESCO Verdrag ter bescherming van het Immaterieel Erfgoed had ondertekend werd er bij erfgoedorganisaties nog al eens gedacht dat immaterieel erfgoed het optekenen van de verhalen van het materieel erfgoed was. Ik kom die misvatting nog wel eens tegen.

Immaterieel erfgoed is een zelfstandige tak van erfgoed. Het is de cultuur die van generatie op generatie wordt doorgegeven en nog steeds voor mensen betekenis heeft. In Brabant zijn dat bijvoorbeeld de bloemencorso's, de bloedprocessies en het driekoningenzingen. Maar iedereen heeft immaterieel erfgoed. Het vieren van Kerstmis bijvoorbeeld of het gebruik om 's winters erwtensoep en stampot te eten. Hoe implementeer je deze gebruiken in je museum? ➤

Iedereen heeft immaterieel erfgoed

Nieuwe dimensie

Musea staan vaak voor de taak om hun museum relevant te maken voor hedendaagse en toekomstige bezoekers. Hoe bijzonder een collectie ook is, veel voorwerpen worden niet meer herkend door de bezoekers. Het zijn voorwerpen die hun functie verloren hebben. Gevolg: een dalend bezoekersaantal. Immaterieel erfgoed kan je helpen om je collectie relevanter te maken.

Een museumcollectie hoort een afspiegeling te zijn van de samenleving. Hedendaags verzamelen is noodzakelijk om interessant te blijven voor bezoekers. Immaterieel erfgoed gaat over herkenbare onderwerpen waarbij mensen emoties hebben. Door deze voorwerpen te verzamelen laat je zien wat mensen in het hier en nu belangrijk vinden. Het helpt je om je museum eigentijds te maken. Het gaat dan niet meer alleen over het dagelijks leven vroeger, maar over de cultuur van nu.

Elkaar helpen

Niet alleen voor organisaties met een collectie is immaterieel erfgoed een verrijking. Musea en heemkundekringen kunnen op hun beurt immaterieel erfgoedgemeenschappen helpen, bijvoorbeeld met het onderzoeken en vastleggen van hun geschiedenis. Bovendien gebruiken veel gemeenschappen historische voorwerpen, bijvoorbeeld vaandels. Musea kunnen met hun kennis helpen om deze voorwerpen te conserveren en

▣ *Het ambacht van molenaar is als eerste Nederlandse traditie geplaatst op de UNESCO lijst van representatief immaterieel erfgoed (foto Kien)*

Het helpt om je museum eigentijds te maken

Door tentoonstellingen te organiseren maak je het immaterieel erfgoed zichtbaar

restaureren. Door tentoonstellingen te organiseren kunnen musea een bijdrage leveren om het immaterieel erfgoed in hun gemeente zichtbaar te maken. Zo ontstaat een win-win situatie voor alle partijen.

Op het congres sprak een poppenspeler die het verschil tussen 'levend' en 'gemusealiseerd' erfgoed heel duidelijk maakte. De poppen kun je opnemen in je museumcollectie samen met het verhaal over de poppen en de poppenspeler. Maar

daarmee heb je het poppenspel niet beschermd. Borgen van immaterieel erfgoed is immers het doorgeven van de liefde en vaardigheden aan volgende generaties. Het is dus niet genoeg om alleen de poppen in de museumcollectie op te nemen. Je moet ook de techniek van het spelen vastleggen en gelegenheden organiseren om die techniek door te geven aan nieuwe spelers.

Combineren

In het Antwerpse Museum aan de Schelde (MAS) zijn ze al ver met het verzamelen van immaterieel erfgoed. Doel is om mensen, objecten en verhalen met elkaar te combineren. Dat doen ze door zowel de immateriële (in woord en beeld) als de materiële (voorwerpen) getuigenissen op te nemen in de collectie. Een voorbeeld is het samenwerkingsproject met de christelijke, joodse en moslingemeenschappen. Door de hedendaagse tradities en praktijken te registreren kon materieel en immaterieel erfgoed aan elkaar gekoppeld worden, evenals heden aan verleden.

Wil je immaterieel erfgoed een plek geven in je collectie dan moet je dat altijd samen met de gemeenschappen doen. UNESCO hecht veel waarde aan het betrekken van de gemeenschappen bij alles wat je als museum, archief en heemkundekring doet. Daarvoor is het belangrijk dat je de beoefening van immaterieel erfgoed in situ beleeft. Het vergt een andere aanpak en een andere manier van denken maar het levert ook veel op. Je moet kunnen samenwerken met de makers van immaterieel erfgoed en respect hebben voor

wat zij belangrijk vinden om te bewaren voor de toekomst. Ook als je er zelf anders over denkt. Het is een uitdaging die je als museum en heemkundekring moet willen aangaan, maar die ook een grote meerwaarde toevoegt. Het maakt je collectie relevanter, eigentijds en betekenisvoller.

Brabants worstenbroodje

▲ (Foto Kien)

Wat betekent dat voor ons worstenbroodje? Uitdrukkelijk staat niet hét worstenbroodje op de inventaris, maar de cultuur er van. Dus het bereiden en eten, maar ook hoe het komt dat het worstenbroodje tot de Brabantse identiteit is gaan behoren. Hoe geef je het worstenbroodje een plek in je museum? Om met de woorden van MAS te spreken, dat doe je door mensen, verhalen en voorwerpen aan elkaar te koppelen. De heemkundekring kan zich richten op het optekenen en vastleggen van de hedendaagse praktijken en verhalen. Dat levert je gegarandeerd nieuwe leden op. Het museum kan dan samen met de verschillende gemeenschappen bepalen wat er over het worstenbroodje in de collectie wordt opgenomen. Gelukkig heeft het meeste immaterieel erfgoed ook een materiele vorm. Een voorwerp moet wat mij betreft zeker worden opgenomen in een museale collectie. Dat is de trofee die Lars van Dongen dit jaar won met zijn lekkerste Brabantse worstenbroodje. Want die waren erg lekker. ■

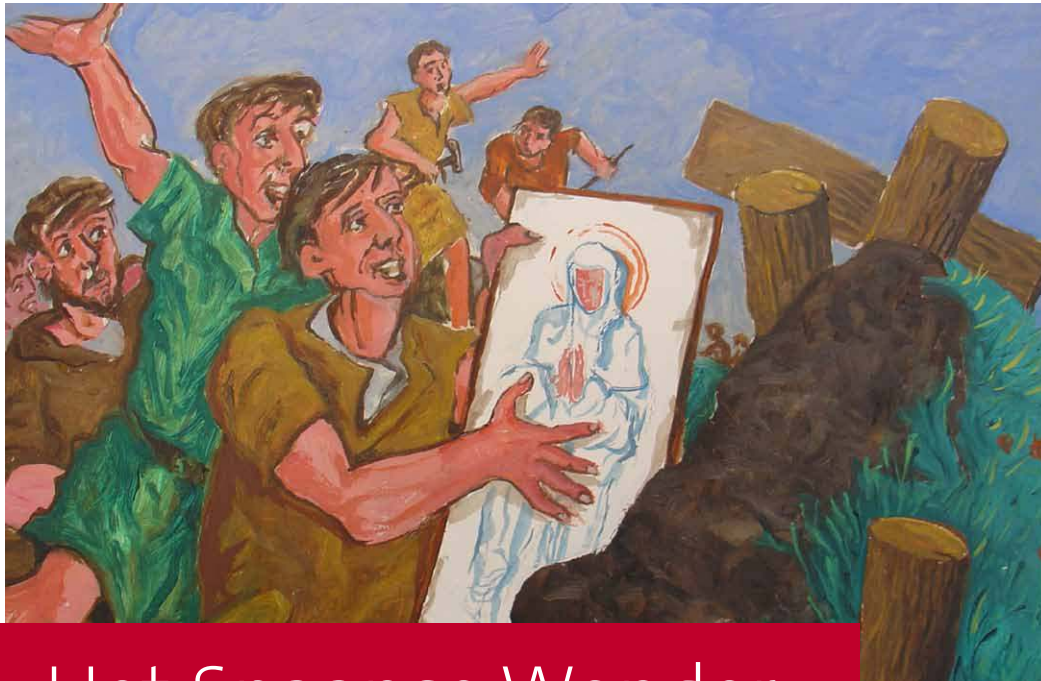
Tien jaar heemschuur De Stee

▲ (foto collectie Teterings Erfdeel)

Vereniging Teterings Erfdeel had in september een klein feestje te vieren. De Vlaamse schuur De Stee is tien jaar geleden in gebruik genomen. Aanleiding om daar wat uitgebreider bij stil te staan. Dat wilden meer mensen, want meer dan 250 mensen vierden het feestje mee. Er was een keur aan activiteiten met kleindieren als oude kippenrassen en konijnen buiten en een uitgebreide tentoonstelling binnen. En met muzikale optredens werd het feest compleet. ■

Meer dan 250 mensen vierden het feestje mee

Het Spaanse Wonder van Empel

door Piet van Asseldonk

Het Spaanse Wonder van Empel voltrok zich meer dan 400 jaar geleden, maar pas sinds 2000 ontstond daar in Empel, een dorp dat sinds 1971 een wijk van 's-Hertogenbosch vormt, belangstelling voor. Vooral van de kant van Spaanse militairen. Deze belangstelling is de laatste jaren snel gegroeid.

In 2000 ging er in Oud-Empel, vlakbij het gelijknamige, beruchte fileknooppunt, een Mariakapel open, ontworpen door de Empelse architect Nico van Engelen. De kapel ligt precies op de plaats van de oude, neogotische parochiekerk van Empel die tijdens de Tweede Wereldoorlog werd verwoest. Ter vervanging daarvan verrees in het nieuwe dorpscentrum de Landelinuskerk, een schepping van de Tilburgse architect Pontzen (1919-1979), die in 1950 in gebruik genomen werd.

De pater kapucijn en veelzijdig kunstenaar vervaardigde een twaalfstal schilderijen

In deze kerk gaat binnenkort een speciaal informatiecentrum over het Wonder van Empel van start. Met dank aan de actieve en vitale parochiegemeenschap van het dorp en plaatselijke heemkundigen. De pater kapucijn en veelzijdig kunstenaar Jan Philippus vervaardigde speciaal voor dit informatiecentrum een twaalfstal schilderijen. Zoals elk jaar komt er ook dit jaar weer op 8 december - de feestdag van de Onbevleete Ontvangenis van Maria - een delegatie uit Spanje naar Nederland om de viering van "El Milagro de Empel" luister bij te zetten.

Ontsnapping

Het Wonder van Empel verwijst naar de ontsnapping in 1585 van een groep van zo'n 4000 Spaanse militairen tijdens de Tachtigjarige Oorlog aan een belegering door protestantse Staatse troepen. Die voerden toen een vrijheidsstrijd, gestart door Vader des Vaderlands Willem van Oranje, tegen de katholieke Spanjaarden die toentertijd in veel van onze gewesten nog de baas waren. Bij het aan de Maas gelegen Empel konden indertijd ingesloten Spaanse troepen, belegerd door de Hollanders, richting 's-Hertogenbosch (tot 1629 nog vast in Spaanse handen) aan hun belagers ontkomen doordat delen van het onder water staande gebied bevroren. ▶

◀ *Gevonden
Maria-afbeelding op
schilderij van Philippus*

▶ *De Mariakapel
van Oud-Empel*

Maria-afbeelding

De Spanjaarden legden een rechtstreeks verband tussen deze ontsnapping en hun vondst van een ongeschonden Maria-afbeelding. De Spaanse bevelhebber Bobadilla liet deze afbeelding ter aanbidding plaatsen in de kerk van Empel waar de Spanjaarden gelegerd waren. Precies op 8 december, de dag waarop de katholieke kerk ook toen al het (omstreden) dogma viert dat Maria de enige mens is die zonder erfzonde werd geboren/ontvangen, voltrok zich in 1585 het Wonder van Empel. In de woorden van kunstenaar Jan Philippus: "Het begon te vriezen en de Maas vroom dicht. De Staatse (Hollandse) troepen vluchtten, want anders zouden hun schepen invriezen en zij in de pan gehakt worden. De Spanjaarden konden daarna over het dichtgevroren water terug en brachten zich ijlings in veiligheid."

Tot op de dag van vandaag wordt dat in Spanje gevierd; vooral door het leger. Er kwamen met name de laatste jaren plotseling veel Spanjaarden op bedevaart en de Empelnaren kwamen er toen pas goed achter dat er eeuwen geleden in hun dorp een wonder was gebeurd dat nog steeds niet vergeten is. De belangstelling voor het eeuwenoude mirakel neemt – met dus het Spaanse leger als letterlijke en figuurlijke vaandeldrager – zelfs gestaag toe. Er kwam in Spanje een broederschap met de naam "Soldaten der Onbevleete Ontvangen Maagd" en in

1892 werd Maria per decreet uitgeroepen tot de patrones van de Spaanse infanterie.

Ook in Nederland leefde de belangstelling voor het overigens niet zo 'vaderlandslievende' mirakel op. In 2000 werd de al genoemde

Mariakapel ingewijd. Die kwam er – in plaats van een kustwerk - met steun van het Waterschap De Maaskant na de dijkverzwaringen volgend op de bijna-overstromingen van de grote rivieren in ons land in 1995. Ook de provincie Noord Brabant deed een duit in het zakje. De Stichting Het Wonder van Empel (El Milagro de Empel) werd opgericht en pastoor

De oude in de oorlog verwoeste kerk van Empel

Schilderij Ferrer-Dalmeu waarop Spaanse soldaten met gevonden Maria-afbeelding

Marc van Rossem vertaalde in 2002 uit het Spaans een boek over het wonder dat volgens hem onbreukelijk verbonden is met de culturele geschiedenis van Empel.

Jaarlijkse uitwisseling

Drijvende krachten achter het bevorderen van de interesse voor het Wonder van Empel zijn, naast tal van vrijwilligers, pastoor dr. Piet de Jong, een onderwijskundige die na de dood van zijn vrouw priester werd, en Joost van Eijk die al meer dan 40 jaar koster in Empel is. Graag vertelt de laatste over de officiële uitwisselingen tussen de parochie en het Spaanse leger die elk jaar in de eerste helft van december plaats vinden. In het kader daarvan bezoeken, naast andere belangstellenden, hooggeplaatste Spaanse militairen elk jaar Empel. Ze brengen

dan cadeaus en memorabilia mee die kapel en kerk van Empel verder opfleuren. Daaronder kopieën van schilderijen van de bekende Spaanse militaire schilder Auguste Ferrer-Dalmeu met het Wonder van Empel als onderwerp. Omgekeerd wonen mensen uit Empel als gasten van het Spaanse leger militaire

parades bij in Toledo waarbij herinneringen aan El Milagro de Empel een vast onderdeel uitmaken. Bij deze parades, compleet met veel vlagvertoon, saluutschoten en kransleggingen, hebben de gasten uit Empel ereplaatsen naast de minister van defensie en tal van generaals.

Drieluik met kopie van de wonderbare Maria-afbeelding in de kerk van Empel

Elk jaar bezoeken hooggeplaatste Spaanse militairen Empel

◀ Spaanse militairen bij de kapel van Oud-Empel

Binnenkort in de plaatselijke parochiekerk dus dat nieuwe informatiecentrum. Pogingen om volgend jaar de Spaanse wielerronde Vuelta - met 's-Hertogenbosch dit keer als startplaats - ook door Empel te laten komen, zijn echter op niets uitgelopen. De verwachting is wél dat veel Spaanse wielervrienden volgend jaar een bezoek aan de start van deze wielerronde zullen combineren met een bezoek aan Empel. Bovendien komt volgens de sportwethouder van Den Bosch, Huib van Olden, "tijdens een nevenevenement van de Vuelta het Wonder van Empel zeker aan bod". Een mooie manier om sport te verbinden met cultuurhistorie, aldus de stadsbestuurder voor de microfoon van Omroep Brabant.

(De foto's bij dit artikel zijn gemaakt door Piet van Asseldonk)

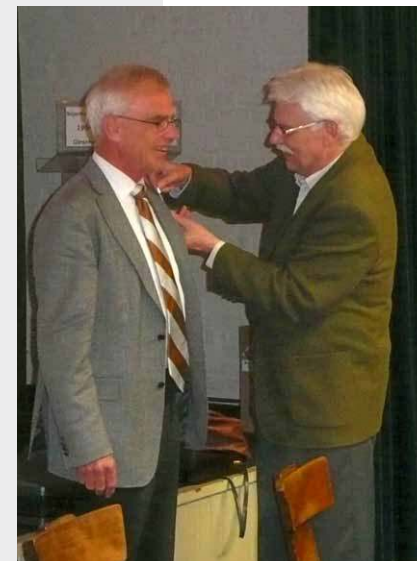
◀ Het atelier van Jan Philippus met schilderijen van het Wonder van Empel

Tijdens de Vuelta komt het Wonder van Empel zeker aan bod

In memoriam: Piet Schriek (1941-2019)

Op 78-jarige leeftijd is op 25 oktober Piet Schriek overleden. De heer Schriek was van april 2004 tot april 2009 voorzitter van de stichting Brabants Heem.

Piet Schriek werd geboren in Hooge en Lage Zwaluwe. In 1958 ging hij werken in het bedrijf van zijn vader, hij werd er in 1958 algemeen directeur. Later ging hij de politiek in en hij was van 1971 tot 1991 wethouder van de gemeente Oosterhout. In 1991 werd hij benoemd tot burgemeester van Sint-Oedenrode. Na zijn pensionering in 2003 was hij ruim een half jaar waarnemend burgemeester van Lith. Hij werd actief op ander gebied. In januari 2004 werd hij aspirant-bestuurslid van de stichting Brabants Heem, waarna in april van dat jaar zijn benoeming tot voorzitter volgde. Hij bleef dat tot april 2009. Bij zijn afscheid als voorzitter werd hem de erespeld van Brabants Heem uitgereikt.

◀ Jan Franken speldt de onderscheiding op bij Piet Schriek bij zijn afscheid als voorzitter van Brabants Heem (foto collectie Brabants Heem)

Inzending scriptieprijs Brabantse geschiedenis

Wie schreef de beste masterscriptie van 2018 of 2019 over de geschiedenis van Brabant? Daar zijn Erfgoed Brabant, de Historische Vereniging Brabant en de stichting Zuidelijk Historisch Contact naar op zoek. Ze loven een prijs uit voor die masterscriptie. De inzending voor de scriptieprijs Brabantse geschiedenis is inmiddels geopend.

🏠 *Winnares Winnie de Boodt van de scriptieprijs in 2018 kreeg de prijs uit handen van toenmalig gedeputeerde Henri Swinkels. Zij won met haar scriptie 'Hoe men een stat of lantschap regieren sal' (foto: Raymond Kubben)*

De prijs brengt weer een mooi onderzoek onder de aandacht

Met de scriptieprijs Brabantse geschiedenis willen Erfgoed Brabant, de Historische Vereniging Brabant en de stichting Zuidelijk Historisch Contact de wetenschappelijke beoefening van de Brabantse geschiedenis bevorderen. Een jury, bestaande uit de redactieleden van het Noordbrabants Historisch Jaarboek, beoordeelt de scripties. De prijs bestaat uit een geldbedrag van 1.000 euro. De winnaar krijgt ook de kans om de bekroonde scriptie, omgewerkt tot een artikel, te publiceren in het Noordbrabants Historisch Jaarboek (NHJ), het wetenschappelijke tijdschrift voor Brabantse geschiedenis dat deze drie organisaties gezamenlijk uitgeven. De uitreiking van de prijs is in september 2020.

'Behalve dat we met deze prijs de historische verbondenheid van Noord en Zuid benadrukken, brengt de prijs iedere keer weer mooi onderzoek onder de aandacht. Voor alle deelnemers is het een uitgelezen kans te shinen met hun scriptie,' zegt juryvoorzitter prof. dr. Arnoud-Jan Bijsterveld.

Met 'Brabant' wordt hier bedoeld het gebied van het voormalige hertogdom Brabant: de Nederlandse provincie Noord-Brabant, de Belgische provincies Antwerpen, Vlaams-

Brabant en Waals-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het onderwerp van de scriptie kan over elk tijdvak gaan, van de prehistorie tot de hedendaagse geschiedenis. Ook studies op het gebied van bijvoorbeeld erfgoed, archeologie, historische taal- en letterkunde, historische

psychologie, rechtsgeschiedenis, medische geschiedenis, publieksgeschiedenis, kunstgeschiedenis of bouwgeschiedenis komen in aanmerking.

Scripties kunnen tot 31 januari 2020 ingezonden worden via de secretaris van de NHJ-redactie: stichtingzhc@xs4all.nl

Met 'Brabant' wordt het gebied van het voormalige hertogdom Brabant bedoeld

Erfgoedprijs voor HomeComputerMuseum

door Tjeu van Ras

Het HomeComputerMuseum in Helmond heeft de Brabantse Erfgoedprijs 2019 gewonnen. Uit meer dan 56 ingediende projecten is het Helmonds museum gekozen als winnaar van deze tweejaarlijkse prijs.

Het museum ontving de prijs, bestaande uit 10.000 euro en een begeleidingstraject op maat, uit handen van gedeputeerde Marianne van der Sloot tijdens de feestelijke bijeenkomst op 7 november in De Petrus in Vught. Het HomeComputerMuseum vergaarde 1707 van de 3574 uitgebrachte publieksstemmen.

In het museum staat het relatief nieuwe, maar steeds belangrijker wordende digitale erfgoed centraal. In het museum maakt de bezoeker een nostalgische tijdreis langs de ontwikkelingsgeschiedenis van de homecomputer. Het geeft de jongere bezoeker het besef dat wat nu zo gewoon en alomtegenwoordig is, veertig jaar geleden nog in de kinderschoenen stond.

Naast aandacht voor dit nieuwe erfgoed, heeft het museum ook oog voor sociaal ondernemen. Met hulp van mensen met een beperking, worden oude (home)computers opgeknapt om een plek te krijgen in het museum of om tegen een aantrekkelijke prijs te worden verkocht aan mensen met een krappe beurs. Deze verbinding tussen nieuw erfgoed en sociale doelstellingen sprak de jury aan.

Drie projecten

Uit 56 inzendingen bleven er na een stevig juryproces drie projecten over. Naast het winnende HomeComputerMuseum, waren dat Hop van Altena en Herbeleving schijnvliegveld

In het museum staat het digitale erfgoed centraal

Na een stevig juryproces bleven er drie projecten over

De Kiek. Hop van Altena wil de nieuwe gemeente Altena profileren als hét hopeiland waar je de historische hopteelt kan beleven. De jury waardeerde de enorme betrokkenheid en dynamiek in dit project, dat een relatief onbekend stukje Brabant en een verloren gegane traditie weer sterk op de kaart zet. Herbeleving schijnvliegveld De Kiek Alphen/Riel wil het bijzondere verhaal van het schijnvliegveld uit de Tweede Wereldoorlog zichtbaar en beleefbaar maken. De jury sprak haar bewondering uit voor de daadkracht en visie, waarmee het voorheen verwaarloosde Tweede Wereldoorlog erfgoed door vrijwilligers in korte tijd is getransformeerd tot een fijne pleisterplaats waar het publiek

De winnaars van de Brabantse Erfgoedprijs 2019 met rechts gedeputeerde Van der Schoot. (foto Merijn Sitsen)

in contact kan komen met dit bijzondere stukje geschiedenis. Het publiek bepaalde de uiteindelijke winnaar en koos voor het HomeComputerMuseum.

De Brabantse Erfgoedprijs werd dit jaar voor de vierde keer uitgereikt. Het is een stimuleringsprijs voor projecten die op een creatieve en onderscheidende manier omgaan met Brabants erfgoed. De Brabantse Erfgoedprijs is een initiatief van Erfgoed Brabant in samenwerking met de provincie Noord-Brabant. ■

Toekomst voor Brabantse kapellen en pelgrimsoorden

door Paul Spapens

Er komt een nieuw samenwerkingsverband voor beheerders, eigenaren en andere betrokkenen bij de kapellen en de pelgrimsoorden in Brabant. Dat besluit is in september genomen aan het eind van een geslaagd congres over kapellen en pelgrimsoorden in Brabant in de Hasseltse kapel in Tilburg. Met deze samenwerking willen de initiatiefnemers een stevige bijdrage leveren aan de toekomst van dit voor Brabant zo belangrijke erfgoed.

▼ *Middagpauze. Het was tijdens het congres zo'n goed weer dat de lunch buiten de Hasseltse kapel kon worden genuttigd. (foto Paul Spapens)*

De goed verzorgde bijeenkomst telde ruim zestig deelnemers. De belangstellenden waren afkomstig uit alle delen van Brabant. Opmerkelijk was dat er ook mensen aanwezig waren uit andere delen van het land. Ook daar onderkent men het belang van uitwisseling van informatie en samenwerking. Het was voor de eerste keer dat op deze manier gezamenlijk werd gekeken naar en gesproken over de toekomst van de kapellen en pelgrimsoorden in Brabant.

De provincie telt ongeveer 500 kapellen

Meer bezoekers

De provincie telt ongeveer 500 kapellen. De meeste zijn toegewijd aan Maria. Er zijn zo'n 20 pelgrimsoorden. Het bijzondere aan dit culturele bezit is dat de kapellen en pelgrimsoorden steeds meer bezoekers trekken. De alom gedeelde

verklaring daarvoor tijdens het congres was de ontkerkelijking. De mensen gaan dan wel niet meer naar de kerk, dat wil niet zeggen dat er geen religieuze gevoelens en spirituele behoeften meer zijn. Deze zoekt en vindt men in steeds grotere getalen in de kapellen en pelgrimsoorden. Een opmerkelijk feit is, dat in een stedelijke kapel als de Hasseltse kapel in Tilburg, steeds vaker ook moslims komen om een kaarsje op te steken. In een ijzersterke bijdrage ging dr. Arnold Smeets van de Tilburg School of Catholic Theology dieper in op het multiculturele en multireligieuze aspect.

Het congres werd georganiseerd door de beheerstichting van de Hasseltse kapel, een van de drukst bezochte Mariapelgrimsoorden van Nederland. De aanleiding was het feit dat Tilburg 65 jaar geleden onder bescherming van Maria was gesteld. De idee achter het congres was als volgt: nu het goed gaat met de kapellen en de pelgrimsoorden, is het juist nu, in tijden van kracht, belangrijk om stil te staan bij de toekomst. Hoe kan men dit erfgoed voor de toekomst veilig stellen. Een aantal lezingen ging dan ook over het bereiken van jeugd en jongeren en het ontwikkelen van nieuwe ideeën. Deze bleken vaak zeer verrassend te zijn en waren daarmee leerzaam voor de bezoekers.

Hoe kan men dit erfgoed voor de toekomst veilig stellen

Lichtend voorbeeld

Tijdens het congres was er ook ruim aandacht voor de Limburgse Stichting Kruisen en Kapellen. Deze aloude en succesvolle stichting werd gezien als lichtend voorbeeld voor iets soortgelijks in Brabant. Dit is opgepakt door de Stichting tot Beheer van de Hasseltse Kapel. Onder auspiciën van deze stichting wordt een nieuwe organisatie opgezet die op vele verschillende manieren zich in gaat zetten voor de toekomst van de kapellen en pelgrimsoorden van Brabant.

Er werden al veel verschillende mogelijkheden geopperd, zoals:

- Het werven van zoveel mogelijk deelnemers/betrokkenen bij de stichting.
- Het werven van financiële middelen
- Het openen en bijhouden van een website, waarmee naar buiten toe kan worden gecommuniceerd en die een verbindend element is van de gemeenschap rond kapellen en pelgrimsoorden.
- Het organiseren van jaarlijkse bijeenkomsten voor de leden.
- Het samenstellen van een nieuwsbrief.
- Het onder de aandacht houden van dit erfgoed bij een breed publiek.
- Het ontwikkelen van programma's om het verhaal van de kapellen en pelgrimsoorden te vertellen aan jeugd en jongeren.
- Het aanbrengen van qr-codes bij kapellen en pelgrimsoorden
- Het organiseren van publieksactiviteiten.
- Het uitwisselen van kennis van behoud en beheer.

➤ Een van de sprekers, Luc van Hilst, pastoor van Scherpenheuvel. In dit Mariapelgrimsoord komen jaarlijks 800.000 mensen Maria bezoeken. (Foto Paul Spapens)

Het streven is om komend voorjaar een nieuwe structuur te presenteren. Ook voor heemkundekringen kan deelname hieraan van betekenis zijn. Voor meer informatie: paulspapens@home.nl. Bij hem is ook nog de syllabus met alle lezingen verkrijgbaar, zolang de voorraad strekt. ■

Wonen in klanken

door Tjeu van Ras

Ruim 11 jaar na zijn overlijden is de biografie 'Wonen in klanken' van priester/musicus Maurice Pirenne verschenen. Een omvangrijk werk, waarin de schrijvers Jan-Jaap Zwitser en Anton Vernooij leven en werk van de getalenteerde zoon van een Tilburgse familie beschrijven. Een familie, waar vier van de vijf zonen priester werden.

Maurice Pirenne overleed in maart 2008. Hij leidde een leven dat in het teken stond van de kerkelijke muziek. Hij groeide op in Tilburg, waar al heel gauw bleek dat hij over bijzondere muzikale talenten beschikte. Al tijdens zijn priesteropleiding studeerde hij orgel aan het conservatorium in Tilburg. Als priesterstudent aan het grootseminarie in Haaren schreef hij zijn eerste muziekwerken.

Van 1953 tot 1958 studeerde hij aan het Pontificio Instituto di Musica Sacra in Rome. Daarna werd hij korte tijd muzikleraar aan het kleinseminarie Beekvliet om vervolgens te worden benoemd tot kapelaan van de Bossche Sacramentskerk. Het bleken korte jaren, voorafgaand van een later leven dat geheel in het teken van de kerkmuziek zou staan. In 1965 werd hij rector cantus van de Schola Cantorum van Sint-Janskatharaal in Den Bosch. Dat bleef hij tot 1991, waarna hij tot zijn dood in 2008 organist in de kathedraal was. De muzikale biografie is een omvangrijk boekwerk geworden van bijna 400 pagina's. Musicoloog Jan-Jaap Zwitser schreef het eerste deel, dat het leven van zijn geboorte tot aan zijn dood beschrijft. Emeritus hoogleraar Anton Vernooij beschrijft in zijn bijdrage de muziek van Pirenne, zijn talloze composities die hij schreef. Vernooij schets daarbij ook de ontwikkeling die Pirenne doormaakte. "Ik ben muziek" is de titel van het laatste hoofdstuk, de epiloog. Daarin sluiten de schrijvers van de biografie af met een beschrijving van de vele aspecten van het muzikale leven van Pirenne. ■

'Wonen in klanken' is uitgave van de stichting Maurice Pirenne. Het rijk geïllustreerde boek is voor 22,50 euro te koop via de site van de stichting: www.stichtingmauricepirenne.nl

Bergeijk 550 jaar stad zonder muren

door Martien Veekens

Op initiatief van en door Heemkundekring Bergeijk, met medewerking van talrijke historici en heemkundigen, bijzonder boek uitgebracht, dat in 300 pagina's op unieke wijze de rijkdom van Bergeijk in heden en verleden in beeld brengt.

In 2019 is het 550 jaar geleden dat Hertog Karel de Stoute het privilege van stadsrechten aan Bergeijk verleende. In 1469 werd Bergeijk volledig Brabants en verkreeg de toen ingestelde Schepenbank Bergeijk tevens het recht om voortaan te zegelen met het Bourgondisch wapen, dat in 2019 nog steeds, maar nu als gemeentewapen, wordt gevoerd.

Herontdekt

Het belang van het voor Bergeijk belangrijke jaartal 1469 werd in 2009 'herontdekt' en extra benadrukt door Martien Veekens (toen werkzaam bij het Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch) via zijn artikelenreeks 'Bergeijk mag trots zijn op zijn wapen' in het plaatselijke heemkundige tijdschrift 'de Keersopper'. Tijdens de bestuursvergadering van heemkundekring Bergeijk op dinsdag 17 januari 2017 werd door hem het onderwerp 'Jubileumjaar 2019' als agendapunt ingebracht. Op 8 maart 2017 kwam er een comité om tot een eerste brainstorming voor het organiseren van activiteiten te komen. Als een van de hoofditems werd gekozen voor het uitgeven van een speciaal boekwerk.

550 jaar geleden werd aan Bergeijk stadsrechten verleend

Het jaartal 1469 werd in 2009 'herontdekt'

Op donderdagmiddag 3 oktober 2019 werd in de raadzaal van het Bergeijkse gemeentehuis door eindredacteur Cas van Houtert het eerste boek aangeboden aan de Bergeijkse gemeenschap, vertegenwoordigd door de wethouder van cultuur Stef Luijten.

De in het boek behandelde hoofdstukken hebben als titels: Geografie (Bergeijk in vogelvlucht); Terug naar de oertijd; De late middeleeuwen (Van oer-parochie tot stad Bergeijk; Karel de Stoute; Een wapen om trots op te zijn); Het (lucht)kasteel van Bergeijk; Het verhaal van de Teuten; Kerk en geloofsbeleving; Bergeijk in tijden van oorlog: Economie van gisteren en vandaag; Cultuur (een kleurrijk mozaïek); Portretten van de vijf kerkdorpen (Westerhoven, Riethoven, Weebosch, Luysgestel en 't Loo). ■

Het cultuur-historische boekwerk in full-couleur is voor € 20,00 te koop bij Bruna Bergeijk, Primera Bergeijk en Visit Bergeijk, alsmede op dinsdagavonden tussen 19:00 en 21:00 uur in de Heemkamer van Heemkundekring Bergeijk (Dr. Rauppstraat 35).

De Koerier in 2020

De Koerier

In 2020 verschijnt de Koerier vier keer. Als u iets in dit tijdschrift gepubliceerd wilt hebben, kunt u kopij opsturen of mailen. Houdt u zich wel aan de inleverdatum.

Ongeveer drie weken na de inleverdata ligt het tijdschrift bij de kringen op de deurmat en wordt de digitale versie verzonden naar de secretariaten en op de website geplaatst.

Kopij sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

De uiterste inleverdata voor de uitgaven in 2020 zijn:

maandag 24 februari 2020

maandag 1 juni 2020

maandag 24 augustus 2020

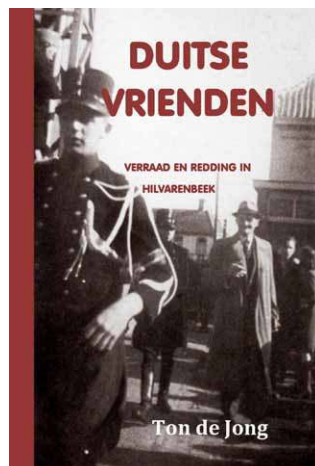
maandag 9 november 2020

Verraad en redding in Hilvarenbeek

Hilvarenbekaar Ton de Jong presenteerde op 10 oktober zijn boek 'Duitse vrienden', met als ondertitel 'Verraad en redding in Hilvarenbeek'. Het draait in deze historische studie om schoenfabrikant en dorpspoliticus Gérard Kuijpers.

Deze markante en omstreden man is in 1965 overleden, maar nog steeds worden mensen in Hilvarenbeek woest als ze zijn naam horen, terwijl anderen geen kwaad woord over hem willen horen. Hij zou tientallen mensen uit zijn dorp en verre omgeving uit de klauwen van de Duitsers hebben gered, maar ook mensen hebben verraden. Zijn vrienden van de gevreesde Sicherheitsdienst waren kind aan huis bij de familie Kuijpers. Na de oorlog ging hij er prat op de markante Hilvarenbeekse toren te hebben gered. De Duitsers zouden het monument bij hun terugtocht willen opblazen maar Kuijpers wist hen over te halen dat niet te doen.

Kuijpers en zijn vrouw Riet Kuijpers-Lombarts zijn na de bevrijding van Hilvarenbeek in oktober 1944 onmiddellijk gearresteerd en geïnterneerd. Zij werden verdedigd door Jan de Pont, de naam- en geldgever van het gelijknamige museum in Tilburg. Het was het enige belangrijke Hilvarenbeekse oorlogsproces. De feiten zijn nooit gepubliceerd. Het dorp zat en zit vol vragen. Wat was waar? Wat was dorpsroddel? Speelde hij een rol bij de arrestatie -gevolgd door de dood- van drie leden van de Hilvarenbeekse verzetsfamilie Van der Heijden? Nu de oorlogsarchieven stapsgewijs openbaar worden, zijn de feiten toegankelijk. Aan de hand van dossiers bij het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging, Beheersinstituut en diverse andere archieven (met name Brabants Historische

Mensen worden nog steeds woest als ze zijn naam horen

Informatiecentrum, Regionaal Archief Tilburg en NIOD) zet De Jong gedetailleerd op een rij waar Kuijpers van werd beschuldigd en welke goede daden hij claimde. Hij vond verbindingen met grote Brabantse oorlogsonderwerpen, zoals de fusillade van veertien verzetslieden in de Loonse en Drunense Duinen en de beruchte Tilburgse NSB'er Piet Gerritse. De publicatie vervolgt met de naoorlogse periode, waarin Kuijpers alles deed om gerehabiliteerd te worden. Veel Hilvarenbeekse kiezers steunden hem onvoorwaardelijk en kozen hem twee keer in de gemeenteraad, die hem vervolgens ook twee maal benoemde tot wethouder. De conclusie van Ton de Jong: Kuijpers was eerst en vooral een collaborateur die heulde met de Duitsers om veel schoenen te kunnen verkopen. ■

Het boek is te koop bij [bol.com](https://www.bol.com)

Boekenfonds Brabants Heem

Het Boekenfonds van Brabants Heem - ook bedoeld voor vergelijkbare digitale producten - is bij steeds meer kringen bekend geraakt.

Dat is natuurlijk een goede zaak. Keerzijde van de medaille is dat er een duidelijke stijging is van het aantal aanvragen. Het budget dat hier voor 2019 door Brabants Heem was vrijgemaakt is voor dit jaar al helemaal ingezet ten behoeve van de kringen. Het bestuur zoekt naar mogelijkheden naar budgettaire ruimte die dit jaar extra voor boeken kan worden ingezet.

De aanvragen die dit jaar niet gehonoreerd kunnen worden, schuiven door naar 2020. Hiermee is dan al een deel van het budget voor 2020 uitgegeven. Het bestuur beraadt zich op de situatie die dan ontstaat. Mogelijkheden zijn beperking van het aantal te honoreren aanvragen tot een vast maximaal aantal per jaar, of het verlagen van uit te keren bedragen of verhoging van de eisen die aan een uitgave worden gesteld. In de loop van het volgend jaar zal het bestuur aan de kringen hierover een voorstel voorleggen. ■

Zes zilveren spelden voor Steenbergers

Zes leden van heemkundekring De Steenen Kamer uit Steenbergers zijn vanwege het zilveren jubileum van de vereniging onderscheiden met de zilveren speld met oorkonde van de stichting Brabants Heem. De onderscheidingen zijn uitgereikt tijdens de viering van het zilveren jubileum.

De Steenen Kamer is genoemd naar een boerderij in wat nu Steenbergers-Zuid is. De club groeide na de oprichting langzaam maar zeker naar 75 gelijkgestemden in 2019, waaruit blijkt, dat heemkunde “leeft” in Steenbergers. En om dat te vieren gingen de leden op de jubileumdag eerst op een soort bedevaart naar het kapelletje aan de Hoogstraat, waar ze teruggingen in de tijd van de “duivelse” burgemeester van Steenbergers Pieter Wijnmalen, en het “bruidje van Jezus” Janske Gorissen. Daarna volgde een buffet met een feestrede van de voorzitter en kregen de bezoekers als cadeautje het boekje “Steenbergse Bijnamen”. Hoogtepunt van de dag was de onderscheiding die zes leden kregen namens Brabants Heem voor hun 25-jarig lidmaatschap. Die eer viel te beurt aan: Piet Adriaansen, Niek van de Spelt, Riekus van de Kieboom, Jan Peeters, Jan van Herel en Jan Thijs Onland. Deze laatste was op vakantie (geen foto beschikbaar). ■

Jan van Herel

Riekus van de Kieboom

Jan Peeters

Piet Adriaansen

Niek van de Spelt

(De foto's zijn gemaakt door heemkundekring De Steenen Kamer)

Zilveren speld voor Heinz Aarts uit Gilze

Heinz Aarts met het ereteken en oorkonde van Brabants Heem (foto collectie Heemkring Molenheide)

Heinz Aarts uit Gilze is woensdag 13 november onderscheiden met de zilveren speld van Brabants Heem. Hij kreeg die onderscheiding voor zijn inzet, al meer dan 25 jaar bij Heemkring Molenheide.

‘Vraag het Heinz maar, die weet het wel’. Dat is een vaak gehoorde uitspraak bij Heemkring Molenheide. Heinz Aarts valt op door zijn betrokkenheid en deskundigheid. Hij kent het heemarchief van haver tot gort en is graag bereid om anderen informatie en gegevens toe

te spelen in de vorm van foto's, krantenknipsels, bidprentjes of andere documenten. De fotocollectie maakte hij tot zijn specialiteit en daarmee legde hij een stevig fundament voor de beeld- en archiefbank die nu voor de buitenwereld digitaal zichtbaar kan worden gemaakt. Maar ook maakt hij zich sterk voor de toegankelijkheid van het uitgebreide ‘documenten’-archief.

Heinz Aarts beheert de inhoud van de ruim tweehonderd archiefdozen en legt die samen met anderen minutieus vast. Een essentiële bijdrage voor de plannen van de heemkring om ook die archieven digitaal te ontsluiten. Zijn passie voor de heemkunde en zijn trouw, ook in moeilijke tijden, maken hem tot een vrijwilliger waar een vereniging alleen maar heel blij mee kan zijn. ■

Hij beheert de inhoud van ruim 200 archiefdozen en legt die minutieus vast

Agenda

do. 23 januari	Bestuursvergadering Brabants Heem te Oirschot
ma. 24 februari	Sluitingsdatum inleveren kopij De Koerier
do. 26 maart	Bestuursvergadering Brabants Heem te Oirschot
do. 07 mei	Bestuursvergadering Brabants Heem te Oirschot
do. 14 mei	Raad van Aangeslotenen I
ma. 1 juni	Sluitingsdatum inleveren kopij De Koerier
do. 16 juli	Bestuursvergadering Brabants Heem te Oirschot
za. 25 juli	Uitdag bestuur Brabants Heem
ma. 24 augustus	Sluitingsdatum inleveren kopij De Koerier
do. 10 september	Bestuursvergadering Brabants Heem te Oirschot
do. 22 oktober	Bestuursvergadering Brabants Heem te Oirschot
ma. 9 november	Sluitingsdatum inleveren kopij De Koerier
do. 19 november	Bestuursvergadering Brabants Heem te Oirschot
do. 26 november	Raad van Aangeslotenen II

Jubileea

10-12-2019	Hkk. Tilborch	Tilburg	50 jaar
23-01-2020	Hkk. Vinckel	Vinkel	25 jaar
26-03-2020	Hkk. Fijnaart en Heijningen	Fijnaart	40 jaar
14-04-2020	Hkk. Erthepe	Erp	40 jaar
18-09-2020	Hkk. Corsendonca	Oud Turnhout	40 jaar
25-09-2020	Hkk. De Hooge Dorpen	Vessem	40 jaar
10-11-2020	Hkk. Ledevaert	Chaam	50 jaar
25-11-2020	Hkk. Het land van Gastel	Oud Gastel	40 jaar
29-11-2020	Hkk. De Vyer Heertganchen	Goirle	70 jaar

Brabants Heem is de ondersteunende organisatie voor 125 zelfstandige Brabantse heemkundekringen en erfgoedverenigingen. De stichting organiseert in samenwerking met andere organisaties cursussen en studiedagen, zet netwerken op en geeft adviezen. Dat alles om de deskundigheid van de kringleden te bevorderen op alle terreinen waar dat nodig is. Verder stimuleert Brabants Heem nieuwe initiatieven en onderlinge samenwerking.

Website: www.brabantsheem.nl

Facebook: www.facebook.com/brabantsheem

Uitgave: Brabants Heem, Postbus 1203, 5200BG 's-Hertogenbosch.

Eindredactie: Tjeu van Ras

Kopij sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Foto's: Naamsvermelding bij de foto, overige merendeels uit collecties van de heemkundekringen.

Ontwerp: Peter van Gerwen,
Van Gerwen Reclame

Drukwerk: Em. De Jong

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt, in welke vorm ook, hetzij elektronisch dan wel mechanisch door fotokopieën, scans of opnamen, tenzij met voorafgaande toestemming van de uitgever. De uitgever heeft er naar gestreefd om alle copyrights in deze uitgave te regelen. Wie meent alsnog rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen.

De Koerier wordt verzonden naar verenigingen, instellingen en particulieren. Stichting Brabants Heem wordt geacht daarvoor toestemming te hebben gekregen bij de opgave. De gegevens worden zorgvuldig beheerd en niet aan derden beschikbaar gesteld of voor andere doeleinden gebruikt. Wie wil dat zijn/haar gegevens worden verwijderd kan daarvoor een bericht sturen naar: tjeuvanras@brabantsheem.nl

Van kerkpaadje naar een 'Biks Ommetje'

Wandelaars
in Prinsenbeek
(foto collectie
heemkundekring
Op de Beek)

De zandpaden in Brabant staan dit jaar in de schijnwerpers. De Brabantse Hoeders maakten er hun jaarproject van, op 20 oktober was in Udenhout De Dag van het Zandpad. Een grote manifestatie op het terrein van een voormalige steenfabriek. Met mooie woorden, mooie presentaties en de Rielsedijk in Eindhoven uitgeroepen als mooiste zandpad. Er zijn meer mooie zandpaden. Zoals het kerkepaadje Heidreefke ten westen van Prinsenbeek. Door moderne ontwikkelingen als ruilverkavelingen ernstig aangetast, maar dankzij inspanningen van heemkundekring Op de Beek 'omgetoverd' tot een fraai wandelpad. Het Biks Ommetje De Hooiberg is eerder dit jaar officieel geopend. Een voorbeeld van hoe dankzij vrijwilligers van de heemkundekring een bijna verdwenen landschapselement is behouden.

De door de Brabantse Hoeders gesponsorde routebeschrijving is te downloaden van de website www.hk-opdebeek.nl en verkrijgbaar bij Museum de Rijf en de VVV's van Etten-Leur en Breda.

Hoe zandpaden zijn te behouden is te lezen in een handleiding die de stichting de Brabantse Hoeders heeft laten opstellen. De handleiding is te lezen op: www.brabantsheem.nl